СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 114. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 17. травня 1930. VOL. XXXVIII. No. 114. Jersey City, N. J., Saturday, May 17, 1930. THREE CENTS.

МОРО ЗАЯВИВСЯ ЗА ЗНЕСЕННЯ СУХИХ ЗАКОНІВ

Є ЗА ТЕ, ЩОБИ ВІДДАТИ СТЕЙТАМ КОНТРОЛЮ НАД ТОРГОВЛЕЮ АЛЬКОГОЛЕМ.

НЮАРК (Ню Джерзи). — Амбасадор Двайт В. Моро виголосив в „Крігерс Авдіторіюм" першу кандидатську бесіду, розпочинаючи в той спосіб свою виборчу кампанію за сенаторство з стейту Ню Джерзи.

На ту промову ждали всі дуже нетерпеливо, бо були цікаві почути становище Мора супроти прогибіції. Кажуть, що його радикальне становище перейшло всі сподівання. Моро виказував нещастя, котрі впали на державу через прогибіцію, яка по 10 роках спроби виказала тільки свою цілковиту невдачу. Моро пішов навіть далі свого противника Фрелінгтайзена, рівнож кандидата на сенаторське крісло, котрий заявився за федеральну контролю обороту алькоголем. Моро домагався знесення сухих законів з тим, щоби не було повороту до салунів та щоби справу прогибіції віддати стейтам до вирішення й контролі над торговлею алькоголем.

Моро ввесь час читав і мав дуже серіозний вираз лиця. Численна публика приняла його оваційно. Головно оплескувано ті місця, в яких була мова про знесення сухих законів.

ДОПОМАГАЮТЬ СУХИМ ЩОРАЗ МЕНШЕ.

ВАШИНГТОН. — Сенатському лабіїстичному комітетови представлено рахунки щодо жертв, зібраних Протисалуновою Лігою на пропаганду в обороні прогибіції. За 11 літ, себто від 1919 р., зібрано разом $5,553,558,55. В 1919 р. Ліга зібрала $919,984.65, а потім жертви з року на рік маліли. В 1929 р. зібрано вже лише $265,237.93.

ТІЛЬКИ ДЕБАТУЮТЬ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий судейський комітет дебатує тепер над проектами в справі форсовання прогибіції. А що тих проектів є дуже богато, то кажуть, що наради комісії подобають на дискусію адвокатів про закони, з якої нічого не виходить.

НОВИЙ ПРЕЗИДЕНТ ДЛЯ ГАЙТІ.

ПОРТ О ПРЕНС. — Відбулась інавгурація Юджіна Роя на президента Гайті. Рой має 69 літ і тішиться попертям президента Гувера.

НЕПОРОЗУМІННЯ МІЖ АДМІРАЛАМИ.

ВАШИНГТОН. — Перед сенатським комітетом для справ заграничних виступали два адмірали, Джонс і Прет, забираючи слово про лондонську конференцію. Джонс був за кружляки з 6-цалевими гарматами, а Прет домагався кружляків з 10,000 тонами поемности і 8-цалевими гарматами.

А сенатори поділились: одні попирали Джонса, другі Прета.

ВЕРТАЄ НА СЦЕНУ.

НЮ ЙОРК. — Мод Едемс сіяла на сцені як драматична артистка 21 літ, а покинула її без причини в 1918 р.

Від того часу намагалися її стягнути до театру ріжні менаджери, але даремно. Аж тепер доносять ґазети, що вона виступить знову на сцені цеї осени. За два сезони одержить $250,000. Артистка має тепер 58 літ.

СТИМСОН ГОВОРИВ ДО МОЛОДІ.

ВАШИНГТОН. — Секретар стейту Стимсон говорив по радіо до молоді про лондонську конференцію, в якій добачує тільки започаткования загального мира, котре вже заключить пізніше теперішнє молоде покоління.

Стимсон передав історію мирових повоєнних змагань, задержуючися головно над вашингтонською і лондонською конференціями.

НЕ ВІРИТЬ У ПАЦИФІЗМ.

СТЕНФОРД ЮНІВЕРЗИТІ (Каліфорнія). — В студентській університетській ґазеті „Ди Стенфорд Дейли" подано виїмки з лекції декана Теодора Гувера, брата президента, з яких виходить, що декан є за війну. Теодор Гувер запротестував проти цеї публікації, бо таке не водиться на університеті, щоби подавано до часописів виїмки з лекцій професорів. Самих цитатів не заперечив. Зазначив, що він бажав би, щоби на світі запанував мир, але не вірить, щоби це могло статися. В цілім світі панує боротьба. Війною підносяться народи, коли підчас мира нидіють.

ВЕЛИКА ПОМИЛКА.

НЮ ЙОРК. — Бувший заступник адмірала Чарлз Плонкет назвав перед американськими офіцирами підчас лончу лондонський договір великою помилкою, бо Злучені Держави зрезиґнували добровільно з своїх суверенних прав на користь инших держав.

БИРД ЗДИВОВАНИЙ.

БАЛЬБОА. — Вступивши на американську землю та розглянувшися в тім, що тут сталося в часі його відсутности, полярний дослідник Бирд найбільше здивувався великим поступом Америки на летничім полі.

ВЕРТАЮТЬ НАЗАД ДО КАНАДИ.

КВЕБЕК (Канада). — Французькі поселенці, котрі вимандрували з Канади до Злучених Держав і поселилися в Новій Анґлії, тепер масово вертають назад до Канади.

ЗБІРКА КАТОЛИКІВ.

НЮ ЙОРК. — Католицька збірка на добродійні цілі принесла досі $1,049,000. Минулого року зібрано $1,082,070.

АРЕШТУВАННЯ СЕРЕД УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ.

Львівська поліція перевела багато ревізій і арештів серед української молоді. Між иншими арештовані: Володимир Саляк, переплетник, Богдан Павук, фризієр; Микола Власійчук, артист-різьбар; Роман Щур, рушникар; Іван Ткач, переплетник; Богдан Стечишин, торговельний помічник. Докладні хатні ревізії ведуться також серед українського студентства.

НОВІ МІСТА НА УКРАЇНІ.

Харківський уряд приготовив плян будови нового міста, Горловки, в Донецькому басейні. Є це одно з тих 14 міст, що має зродитись на цій території за три роки. Причина такого рішення: недостача домівок для сотень тисяч людей, працюючих на вугільних фабриках. Кошторис на будову потрібних домів у цих нових містах каже про 634 міл. рублів. „А гроші, як казав один жартун, другорядна справа; їх треба... тільки мати".

ПРОФАНАЦІЯ.

В містечку Поморянах, зборівського повіту, залишилось на місцевому цвинтарі з часів недавньої української визвольної війни кілька українських стрілецьких могил. Ті могили впорядковано ц. р. перед Великодними Святами заходом місцевої філії Т-ва Охорони Военних Могил і поставлено на них хрести з написами. Якеж було здивування наших громадян, коли вони пішли, як що року, третього дня Свят з процесією та вінцями на цвинтар і побачили поломані на стрілецьких могилах хрести, здерті написи, саміж могили розриті, а з них повикидані кости поляглих! На вид костей, що білілися до сонця, старі люди заплакали, як малі діти, а за хвилю понеслася до неба могутня пісня-протест проти тої профанації военних могил.

У цілому Зборові факт розкопання українських стрілецьких могил і повикидання з них костей поляглих викликав небувале враження. Про настрої українського населення у звязку з цією подією краще замовчимо, аби не давати пресовому цензорови притоки до інтервенції. Зрештою ці настрої можна собі легко уявити. Ми тільки цікаві, чи наша поліція відкриє тих злочинців, що допустилися цієї нечуваної профанації. — („Діло").

БЛАЖЕННІ ВІРУЮЧІ...

Є в Бомбею власник авта, шофер Саід Абдуль Гафіс. Нині ввесь світ знає, що число його таксівки — 189. Пів року тому його наняв один Американець, що висів з корабля, щоб оглянути місто. Шофер совісно показав чужинцеви всі дива і відвіз його до пристані. Виявилося, що подорожній не має „дрібних". Він пішов на корабель, заявивши, що перешле гроші шоферови через портієра. Та з хвилиною, коли Американець увійшов на чердак корабля, корабель уже зняв якір. Проте Саід Абдуль Гафіс не тратив надії, що „його джентельмен" якось вирівнає свій довг. Гафіс був неймовірно чесний і солідний. Згідно з шоферськими правилами, пустив у рух мотор і ждав супокійно на поворот свого гостя. Його товариші сміялися з нього. Але Гафіс [illegible] в Аллага. Купував бензину і ждав. Аж попав у пресу. Ввесь Бомбей сміявся з його наівности і назвав його найбільшим оптимістом світа. Звістка з бомбейської преси про нього попала в американську, і Американець, що обїздив кілька місяців тому Бомбей зі шофером ч. 189, пригадав собі свій довг. Обрахував усі години за минулі місяці і переслав Саід Абдуль Гафісови чек, який посилають мілionери у таких випадках.

АНГЛІЙСЬКИЙ ЖУРНАЛІСТ У ЛЬВОВІ.

В днях 21—23 квітня перебував у Львові англійський журналіст, п. Войґт, спеціяльний кореспондент лондонського „Менчестер Гардієн", який приїхав добути на місці інформацій про українське життя. На 22. виїхав на Волинь, в околиці Рівного, де між иншим був присутний при сцені розгону одного віча. В середу, 23 квітня, п. Войґт їздив на галицьке село, в околиці Львова; між иншим у селі Гряда оглядав читальню „Просвіти" й місцеву кооперативу. Пополудні в честь гостя уладив у своюму приватному помешканні чай п. голова д-р Дмитро Левицький.

В ДОРОЗІ НА МІСЯЦЬ.

Будівничий „місячної ракети", німецький проф. Оберт, заповідає, що цього літа зробить спроби лету в простір на 50 км. Кошти цієї подорожі покриває з низки відчитів, яку підготовляє на сензаційну тему: „Чи можливо є дістатись на місяць?"

НОВІ СВЯТІ.

23. квітня на офіціяльній консисторії в Римі проголосили двох нових святих: блаженного Тому А. Корте і Катерину Томас. З цієї нагоди собор св. Петра був увесь ілюмінований.

МЕНОНІТИ ДІСТАЛИ ВІД СІПІЯРА $1,924,727.

Меноніти в Канаді дістали від Канадійської Тихоокеанської Компанії до 1 січня с. р. точно $1,924,727 на кольонізаційні цілі і завдяки сьому спроваджено з Росії до Канади не менше як 19.891 менонітів, з чого 7,828 приміщено в Саскачевані. Все те виявив менонітський епископ Тевс, зізнаючи 29 квітня в Гомболт, Саск., перед королівською саскачеванською комісією, яка розслідує питання іміґрації та поселення.

В ШКІЛЬНИХ СПРАВАХ.

В квітну неділю ц. р. відбулась у Львові нарада батьків, що посилають свої діти до 7. клясової школи ім. Шашкевича. Зібрані приняли з радістю вість, що новий будинок, призначений для школи, вже готовий і буде з новим шкільним роком відданий до вжитку. Але з другої сторони піднесено трудність, що новий будинок при вул. Городецькій (під св. Юром) надто віддалений від середмістя і підзамкових дільниць. З огляду на те ухвалено звернутися до ради міста і шкільної кураторії з просьбою полишити в середмістю філію школи, зложену з чотирох нижчих кляс. Дальше піднесли батьки, що богато хлопців, що кінчать 7-му виділову клясу в цій школі або на провінції, бажає вступити до ґімназії, щоби осягнути там вищу освіту. Перед кількома роками істнували для тої цілі при академічній ґімназії у Львові рівнорядні відділи гуманістичного типу, в котрих ґімназія починалась поправді від 4-тої кляси, так, що ученики виділової школи могли переходити просто в четверту ґімназійну клясу. Тепер ці відділи скасовані, а наслідком цього не має українська молодь у цілій державі ні одної школи цього типу. Зібрані батьки ухвалили віднестися до шкільної кураторії і міністерства з просьбою, відновити гуманістичні відділи і то не лише від першої, але рівночасно і від четвертої кляси. Це останне тому, щоби ученикам, які покінчили виділову школу і мали достаточне підготовання, дати змогу вступати в 4-ту клясу тоїж ґімназії. Для переведення обох справ вибрано делеґацію, яка має виготовити меморіяли, предложити їх заряз по Великодні кураторії і раді міста.

ШЕВЧЕНКОВЕ СВЯТО В НОВІМ САДІ (ЮГОСЛАВІЯ).

Новосадська філія Українського Т-ва „Просвіта" в Білгороді проявляє останніми часами живу діяльність. Проби розбити це Т-во, як це свого часу роблено в Білгороді, тут не мали ніякого успіху. Навпаки, українські еміґранти зуміли тут найти спільну мову та вирішили влаштувати у цьому році 15. березня вечір у память Т. Шевченка. Приходиться дивуватись надзвичайній енерґії, яку проявив виділ філії, щоб в гідний спосіб вшанувати память Генія України. Треба признатися, що в цьому помогли багато жінки, а особливо пані Колтоновська та пані Мартос.

На свято запрошено представників централі, а також і представників влади. Від централі прибула делеґація, в яку входили: пп. Будз, Федота та Бориспoлець. Капітан міста Нового Саду прислав листа, прохаючи пробачення за відсутність.

Свято почалося співом „Ще не вмерла Україна". Потім після промови п. Будза прочитано два реферати, голови філії п. Колтоновського і п. Мартоса. Після рефератів проспівано „Як умру, то поховайте". По святі відбулась спільна вечеря, на якій балачка затягнулася далеко поза північ. Нарешті п. Бориспoлець, дякуючи членам Т-ва за їх працю біля влаштування свята, закликав їх і дальше працювати на народній ниві. Після цього товариство розійшлось. На лицях членів сяла радість, що зуміли помянути незлим тихим словом того, хто життя своє зложив на вівтар Батьківщини, та помер як біблійний пророк за другів своїх.

СТАБІЛІЗАЦІЯ ВЕЛИКОДНЯ.

Англійський уряд звернувся вдруге до всіх европейських держав з пропозицією, щоб устійнити дні, призначені на Великдень. Дотеперішній календар, що пересуває ці свята від 23. березня до 25. квітня, є дуже шкідливий з економічного погляду. За пропозицію Анґлії стоїть Ліґа Націй і Міжнародня Торговельна Палата. Папа це має нічого проти неї.

КАРАЮТЬ НАШУ МОЛОДЬ.

У справі пласту в Самборі вже полагоджено справу: ґімназійних учеників принято знову до школи, зате в учительській семинарії на внесок директора Кураторія прислала таке рішення: двом ученикам позволено кінчити семинарію в Самборі, двом позволено тут цього року здавати матуру, сімох учеників видалено з самбірської семинарії і позволено записатись у Ряшеві, Рудніках або Кросні, оскільки тамошні заведення будуть мати для них вільне місце, а тільки двом привернено права учеників. Рішення це дуже несправедливе, бо всі ученики поповнили один і той самий „проступок", а саме належали до пласту, який не був дозволений. Кару підставали хлопці ріжну, а саме: одному, котрий був у судовім слідстві, без вичікування висліду позволено здавати матуру, двом, що не мали навіть судових доходжень і не були позбавлені прав учеників, а ходили до останньої хвилі до самбірської школи, казали забиратись до иншого міста, таксамо, як і пятьом иншим, що були звільнені у правах учеників. Кара дотикає очевидно не так учеників, як радше родичів, тимбільше, що умовне приняття до инших заведень наражує на великі кошти, не кажучи вже про втрату року. Велике питання також, чи буде місце для наших дітей у Ряшеві, Рудніках ич Кросні... Словом: в цьому випадку покарано молодих хлопців, а це більше їх батьків.

В РАДЯНСЬКІЙ РОСІЇ ВЕЛИКИЙ ВЕСНЯНИЙ НЕДОСІВ ЗБІЖА

МОСКВА (СССР). — Комуністична влада оголосила відомости про весняний засів збіжа. По загальному посівному пляну мало бути засіяно 74,000,000 гектарів, а дотепер засіяно ріжного роду збіжам лише 44,000,000 гектарів. Це складає 60% плянованого засіву. Колективні й державні господарства засіяли 24,000,000 гектарів землі, а індивідуальні селянські лише 20,000,000 гектарів.

Комуністична преса вбачає в цьому успіх сталінської політики колективізації та соціялізації сільського господарства. Ріжні провінціяльні відділи комуністичної партії ухвалюють резолюції признання правильности політики Сталіна. Це вони підготовляють загальну опінію в користь Сталіна перед партійним зїздом, який відбудеться за місяць.

Зокрема на Україні та на півдні Росії засіви пшениці виконані на 100%. Та радянська преса ще не говорить про перспективи майбутнього врожаю, очевидно боячися рахувати курчат, поки вони ще не вилупилися з яєць.

ПОЛІЦІЯ СТРИМУЄ ПОХІД НАЙДУ.

БОМБЕЙ (Індія). — Заступниця Ґандія та Тайабжі, поетка Сароджіні Найду, старалася захопити державні сільні склади в Дарасані. Вона вирушила туди в супроводі 50 своїх прихильників. Недалеко Дарасани її стрінула поліція в числі 60 поліцаїв, узброєних лише поліційними палками.

Начальник цього відділу поліції заявив Найду, що поліція далі не допустить походу протестантів. На це Найду відповіла, що вона сяде на шляху зі своїми прихильниками й буде тут сидіти, але назад не піде. На це поліційний комендант сказав, що він те саме зробить зі своєю поліцією, відповідаючи на пасивний наступ Індусів пасивним спротивом поліції. Після того на дорозі розсілися Індуси на чолі з Найду, а проти них поліція, чекаючи, хто кого пересидить. Обидві сторони перебувають у гумористичному настрою.

НЕВДАЧА ЧЕРЧИЛА.

ЛОНДОН (Анґлія). — В палаті послів виступив Черчил з гострою критикою лондонської морської умови. Хоч він говорив в імени консервативної партії, всеж таки не знайшов співчуття в більшости членів своєї партії; а лідер партії, бувший премієр-міністер Болдвин, на запит Мек Донелда, чи він годиться на слова Черчила, нічого не відповів.

Крім того Черчил викликав проти себе обурення більшости парляменту тим, що почав читати секретну телеґраму правительства Ллойд Джорджа до свого представника в Вашинґтоні підчас морської конференції там у 1921 році. Посли не дали Черчилови дочитати до кінця цю телеґраму.

ПАН-ЕВРОПЕЙСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — У колах Ліґи Націй та взагалі в Европі з великим зацікавленням чекають оголошення Бріяном його пляну створення пан-европейської федерації. Цілий плян покищо знають лише дві людини: сам Бріян та Леґер, котрий складав цей плян.

Лише в головніших рисах дещо вже відомо з того пляну. Отже Бріян пропонує створити федеральний уряд для пан-Европи на зразок уряду Ліґи Націй. Президент цієї федерації мусить бути кождий рік від иншої держави. Меморандум у цій справі має 15,000 слів й обговорює всі сторони міждержавного життя всіх европейських держав.

БАНДИТИ ГУЛЯЮТЬ.

ГАНКОВ (Китай). — В місті Сімаков бандити вбили 200 мешканців і ограбили населення на 600,000 долярів. Бандити підпалили місто. Залога боролася з ними відважно, але була переможена численними напасниками.

Потім „червоні" бандити в числі принаймні 3,000 добре узброєних бійців і устатковані навіть скорострілами, напали на місто Ганчван, яке лежить через ріку від міста Сімаков. Залога Ганчвана складалася всього з 300 жовнірів, яким скоро забракло амуніції, а тому бандити легко захопили місто й розграбили його.

ДОМАГАЮТЬСЯ СКОРШОЇ ЕВАКУАЦІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Вся німецька преса домагається звільнення на час, який установлений пляном Йонґа, останньої смуги німецької землі, окупованої французькою армією. Отже преса вимагає, щоб останній французький жовнір вийшов з німецької території не пізніше як 30 червня.

ЦЕПЕЛІН ГОТУЄТЬСЯ ДО ЛЕТУ.

ФРІДРІХСГАФЕН (Німеччина). — „Ґраф Цепелін" поспішно приготовлюється до лету в Південну Америку. Лет має розпочатися в неділю після полудня, якщо не буде значних перешкод зі сторони погоди. Цепелін летітиме до Севілі в Еспанії, а звідти до Ріо де Жанейро в Бразилії. Звідти він полетить до Пернамбуко, Гавани й Лейкгорсту в Злучених Державах.

З Лейкгорсту він полетить через Азорські острови до Севілі, а звідти в Німеччину. Залога Цепеліна складатиметься з 42 осіб. До Севілі з Німеччини будуть летіти 22 пасажири, а звідти до Ріо де Жанейро 20. Вся подорож „Ґрафа Цепеліна" триватиме 23 дні.

ДВОГОДИННИЙ СТРАЙК.

ПАРИЖ (Франція). — Слухачі паризької почти, телеграфу та телефону врядили двогодинний страйк на знак протесту проти відхилення урядом їх домагання збільшити їм утримання. Не зважаючи на погрози уряду репресіями, представники урядовців заявляють, що такі страйки вони будуть уряджувати періодично, поки уряд не задоволить їх домагань.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДІТИ-РОБІТНИКИ.

В свому річному звіті Ню йорський Діточий Комітет, що істнує вже 25 літ, признає, що сього року він нічого не робив в законодавстві. Він не старався завести нових законів про діточу працю, але зате всі свої сили звернув на те, щоби заставити урядників і громадянство виконувати вже істнуючі закони.

За час свого істновання через цілу чвертку століття Діточий Комітет був товчком до заведення богато законів для охорони дітий. Він постарався о заборону довгої праці дітий по фабриках після школи, о заборону вживання дітий до праці ночами, о заборону праці дітий понад їх силу, о заборону вживання їх при небезпечній машинерії.

Діяльність Діточого Комітету мусить з природи річи стрінутися з поважними перешкодами в теперішну крізу. Коли родина находиться в тяжкому положенню через безробіття батька родини, то не так легко родичам зректися хочби трох долярів, які за свою роботу принесе в тиждень дитина. І не легко тоді переконати родичів, що наука й здоровля дитини важніші від зарібку. Не поможе тут суворий закон та строге виконування закона. Се розуміє Діточий Комітет і тому він вживає скорше системи стипендій для добрих учеників, ніж законного примусу.

Діточий Комітет до послідного року звертав увагу тільки на дітий по містах, дітий, які працюють по фабриках і на вулицях. Сього року його робітники вперше звернули увагу на дітий, працюючих на фармах. Робітники Комітету переконалися, що діточа праця, практикована на фармах, не менче шкідлива для дітий і громадянства, як діточа праця, практикована по фабриках. Особливо тяжко відбивається вона в тих міських околицях, де фармерство обмежується до управи ярини та висилки її троками до міста („трок-фармінг"). Шкідлива ся праця тому, бо дітий посилається на роботу по повороті зі школи та держиться до заходу сонця, а деколи ще й довше.

Неменче шкідливою показалася праця в устричному промислі, в якому родичі дають дітям їсти вечеру зараз по приході зі школи та відсилають їх до шопи, де вони отвирають устриці „скелопс" для продажі на другий день деколи до самої півночи.

Комітет старався переконувати родичів, що діти після школи мусять мати час на забаву, відпочинок і спання та що відбирати їм се значить підривати їх здібність до життя та заробковання в дозрілому віці.

В. БОГУШ.

РОСІЯ, УКРАЇНА ТА КОЗАЦЬКА ДЕРЖАВНІСТЬ

На нашу думку вже крайня пора еміґрації українській, козацькій, грузинській і т. д. створити спільну політичну орґанізацію для пропаґанди та оборони власної концепції замирення, стабілізації чи консолідації Східньої Европи на засадах розподілу її на ряд національних держав, застосувавши для цього принціп права народів на своє самовизначення. Ми пригадуємо, що в осені 1917. р. Українська Центральна Рада скликала була конґрес народів Східньої Европи для спільних нарад про її будуччину. На тому конґресі взяли участь Українці, козаки кубанські, донські, Грузини, Турки, Білорусини, Татаре, Ести, Лотиші, Литвини та інші народи колишньої Росії, бо розуміли, що за своє визволення необхідно боротися разом. Таксамо підчас парижської мирової конференції (1919—1920) делеґації всіх країн Східньої Европи створили були спільний бльок для оборони своїх інтересів. Саме за спільні виступи цього бльоку проти російського червоного і білого імперіялізму Росіяне усіх кольорів загрожували усіх делеґатів в будуччині перевішати. Як відомо, денікінці обвинувачували кубанську делеґацію навіть у державній зраді, а члена делеґації п. Калабухова і справді спромоглися відправити на той світ. В свою чергу донська делеґація саме мабуть з цих причин побоялася вступити отверто до чорноморсько-балтійського бльоку, а обмежувалась лише фактичним контактом. Ми переконані, що нині знову настав час всій еміґрації тих народів Східньої Европи, які змагаються за власну незалежну державність, утворити такий спільний центр, наприклад „Лігу визволення Східньої Европи, Кавказу та Закаспія", бо лише у цей спосіб ми зможемо поставити східньо-европейську проблєму перед европейськими чинниками на ввесь зріст. Себто перед „Лігою визволення" стоїть завдання переконати Европу, що сталий мир та загальна стабілізація і консолідація Східньої Европи можливі лише тоді, коли там буде зліквідоване змагання Росії та Польщі за геґемонію, що без розподілу Східньої Европи на цілий ряд національних держав російська експанзія та польський імперіялізм будуть без кінця викликати нові збройні конфлікти, як то вже було в минулих століттях (XVII—XVIII.).

З нашого погляду Европа ніколи не зрозуміє та не підтримає наших змагань, коли ми не поставимо руба та виразно, чого ми хочемо та за що ми змагаємося. Знову така спільна акція на міжнародній арені не лише остаточно підірве будьякий ґрунт для ідеї реставрації колишньої Росії взагалі, а зокрема викличе належний відрух на наших ріжних землях та піднесе високо віру й надію на визволення в народніх масах, які в умовах большевицького режиму нині ще позбавлені можливости утворити единий фронт боротьби. Не слід також забувати, що широкі народні маси мало цікавляться ріжними теоріями чи ідеольоґіями або концепціями, а навпаки вимагають ясних гасел та конкретних плятформ, бо маси не тільки роздумують над подіями чи аналізують ріжні питання, як вірять в кращу будуччину або надіються на зміну своєї долі певним шляхом боротьби. Не треба забувати, що як в українських колах, так особливо в козацьких, є чимало людей, які знаходяться в полоні російської політичної ідеольоґії. Не дивно, бо Росіяне під притокою, що ми, мовляв, брати Словяни, що ми православні, що разом колись боролися проти турецького імперіялізму, що немов би спільно творили російську культуру або навіть державу, дуже затуманюють голови деяких наших людей. Цілком зрозуміло, що це лише зручний спосіб Росіян посіяти розбрат в наші ряди. Адже, наприклад, колишні анґлійські кольонії в Америці, не зважаючи на свою кровну та культурну спорідненість з Анґлійцями, збройно виступили проти анґлійського імперіялізму та поневолення в кінці XVIII. ст. і добилися утворення своєї незалежної державности. Цей історичний факт може бути для нас добрим прикладом, бо Анґлія через 150 років змушена тремтіти за своє істновання з причини нечуваної могутности Злучених Держав. Таксамо хіба еспанські кольонії сто років тому не скинули з себе ярма неволі та не утворили в Америці кількох десятків власних незалежних держав, бо цього вимагали їх інтереси, не рахуючись з тим, що мали й мають спільну релігію та культуру з Еспанією. Росіяне ще й нині частенько чваняться своєю високою культурою та ніяк не можуть позабути колишньої мілітарної могутности царської Росії. Ми еміґранти шляхом власного гіркого досвіду нині знаємо, де шукати нам зразків культури чи цивілізації та що необхідно нам в першу чергу засвоїти. Нам вже не імпонує та культура чи цивілізація, яка закінчилася такою нечуваною большевицькою катастрофою.

Разом з тим необхідно сконстатувати, що Українці та козаки взагалі, як у побуті, так по своїм історичним традиціям та переживанням, мають більше спільного поміж собою, ніж з Росіянами. У минувшині наші предки спільно проливали кров у боротьбі за свою волю. Тоді в першу чергу ми збройною рукою боронили свої землі проти Турків та Татарів, хоч нераз доводилося виступати і проти московського царства. Нині історична доля судила нам спільними силами боронити свою волю проти російського імперіялізму. І нема сумніву, що коли ми зрозуміємо це історичне завдання, то наші нащадки будуть вдячні нам за те, що ми не даремно жили та поневірялись, що з честю виконали свою ролю, а не розтринькали свої сили по вітру. Декому здається, що у нас не вистарчить сил витримати боротьбу з Росією. І справді, коли ми не обєднаємось, то Росія нас може й переможе по одинці. Тимчасом самі Росіяне вже не зовсім вірять у свою перемогу та побоюються, що коли ми разом станемо залізними фалянґами на півночі, то збройною рукою переконаємо російських імперіялістів, що ми вже без них та краще за них у стані розбудувати наші природні богатства, запровадити державний лад у своїх державах та розвинути власну культуру засвоївши европейсько-американську техніку і цивілізацію. Ми певні, що до того воно йде, що будуччина Східньої Европи виглядатиме так, як ми бажаємо, що всі східньо-европейські нації таки виборять собі волю. За таких обставин на Сході Европи вправді запанує сталий мир, тоді вона досягне ще небувалого господарського та культурного піднесення чи ренесансу і буде відогравати питому їй вагу у господарському та політичному життю Европи, як також цілого світу. Себто наша будуччина залежить власно від нас самих, від нашої волі та сили...

Конець.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЗА ДЕРЖАВУ ПРОТИ ІМПЕРІЯЛІЗМУ.

Захоплюючи в руки Москви землі України, Білоруси, Кавказу, казанських Татар та инших народів, які були розпочали творення своїх незалежних, дійсно-робітничо-селянських держав під проводом своїх соціялістичних партій, комуністична партія знехтувала клясові інтереси робітничих та селянських мас тих народів. Вона терором і війною примусила їх служити інтересам единої Росії, служити інтересам свого гнобителя. Тепер робітники й селяне, а не буржуазія та капіталісти, мусять платити небувало велику данину, як в часи татарщини, новим комісарам московського хана Сталіна, чи когo иншого.

За ціну величезних податків на користь московського центру, на користь російського імперіялізму, російський робітник та селянин одержує тепер з Москви ріжних комісарів та „сборщиків податей", як в часи царату. За частку грошей, стягнених з українського робітника та селянина, большевики утримують на терені України цілу низку своїх учителів, лекторів, професорів та ріжних інструкторів, які на „українській мові" вчать український народ, як любити „матушку Москву", як бути в послушенстві московським комісарам. Вони навіть друкують книжки українською мовою, в яких зручно доказують, що без Москви „українського народа не било, нет і бить не может", що Україна може істнувати на світі лише під захистом Москви і т. д.

Отже для українського народу та всіх поневолених народів бувшої Росії залишається завжди й незмінений один клич: „За державу проти імперіялізму сусідів". Для робітничої кляси та для селян однаково болюче, чи його визискують свої пани, чи визискує один великий і жорстокий пан — чужа держава. Борючися проти панства, українські працюючі маси знають, що їм треба боротися й проти чужинців визискувачів та завойовників, усе одно, який би володар не сидів на престолі завойовника: чи Микола Романов чи Михайло Сталін.

КОЖЕН ДЕСПОТ ДУМАЄ, ЩО ВІН НАЙКРАЩИЙ.

Комуністи та їх посіпаки й підбрехачі думають, що лише вони є дійсними представниками робітництва, що лише вони ведуть робітництво на шляху до боротьби за поліпшення його стану, а всі инші є ворогами робітництва, хоч то будуть самі робітники та робітничі орґанізації. Тут нема нічого дивного, бо так завжди думав, думає й буде думати кожен тиран та гнобитель.

Ще не було в історії людства, щоби хоч один тиран не вважав себе спасителем цілого людства, або частини його, щоби він не вважав, що лише його поступовання, програма і політика є дійсно правдивими і доцільними, що тільки він один оборонець права й справедливости і т. д. Так на справу дивилися римські цезарі, так дивилася на справу римська інквізиция, так дивилися ріжні Тамерляни та Батиї, так дивився Атиля, так дивився московський деспотичний царат, чи турецька Абдул-Гамідовщина, так дивиться тепер Мусоліні, чи дивився покійний Де Рівера, так дивився Ленін, так думав і думає Троцький, цього певний і Сталін.

Кожен деспот мав своїх поплечників, як колись Іван Грізний мав у Московщині своїх опричників, а тепер Сталін, його наслідник, має своїх партійців-комуністів і чекістів. Властиво нема нічого нового на землі. Український нарід пережив панщину — переживе й комісарщину.

ЗНАЙШОВСЯ 116-ТИЙ ЖЕРТВОДАВЕЦЬ З $100.

УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА В ПАСЕЙК, НЮ ДЖЕРЗИ, ПЕРЕСИЛАЮЧИ $100 НА БУДОВУ ДОМУ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ, ПИШЕ:

БУДЕ ЧИМ ГОРДИТИСЯ АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ, КОЛИ МИ В ТИХ ВАЖКИХ ЧАСАХ БЕЗРОБІТТЯ ЗБЕРЕМО ТИХ КІЛЬКАДЕСЯТЬ ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ, ЯКИХ ТРЕБА, ЩОБИ ПОБУДУВАТИ У ЛЬВОВІ ДІМ ІНВАЛІДІВ.

ТА ЦІЛЬ, НА ЯКУ ОТСЕ ЗБИРАЄМО ЖЕРТВИ, Є ТАК ВЗНЕСЛА Й БЛАГОРОДНА, ЩО Й НАЙГІРШІ ОБСТАВИНИ НЕ ВІДТЯГНУТЬ СВІДОМОГО УКРАЇНЦЯ ВІД ЖЕРТВИ НА ЗАХИСТ ЗА НАШИХ БОРЦІВ-ІНВАЛІДІВ. МИ СВЯТО ВІРИМО, ЩО КОЖДИЙ З НАС ЗЛОЖИТЬ СВОЮ ЛЕПТУ, А ЯК ВЖЕ ЗЛОЖИВ, ТО ЩЕ ЗЛОЖИТЬ, ЩОБИ ТІЛЬКИ ЗДВИГНУТИ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ ВІКОВИЙ ПАМЯТНИК ГЕРОЙСЬКИХ ЗМАГАНЬ НАШОГО НАРОДУ ЗА СВОЄ НАЦІОНАЛЬНЕ ВИЗВОЛЕННЯ.

НАШУ ЖЕРТВУ ВИСЛАЛИ МИ ДО КРАЮ ЧЕРЕЗ:
OBYEDNANYE
P. O. Box 411,
PHILADELPHIA, PA.

Володимир Оркан.

МЕСТЬ ТРУПА.

Входимо до курної хати гірської. Стіни і стеля світяться немов полякеровані; то дим помалював їх так саджею... Грубі неотесані бальки ідуть довкола кімнати. Широка піч, брудні лавки довкола стін, лижник, полиця на миски, коновки догори дном перевернені, жорна і кілька низьких стільців — ось ціла обстановка хати.

На глиняній, слизькій землі бавляться діти струганням патичків; кіт, вилизавши ринку, приблизився мовчки до них і бавиться обстріпаними спідничинами.

Крізь дим, що виповнює віл гори половину хати, видно женщину, котра докладає дров до вогню, то знов приставляє горнець з капустою і вичерпує варешкою воду з баняка, де вариться бульба.

Женщина може мати трицять літ... лице дрібне, правильне, і дві чорні, довгі коси, висуваючіся зпід пестрої хустини, — роблять миле враження, коли на неї поглянути.

Оліта в кафтаник і чорну, з білими цятками спідницю, звивається живо коло печі; струнка і гнучка, нахиляється до горшків.

Крізь задимлені вікна сонічко просто паде на діти, що бавляться посеред кімнати, і позолочує промінням ясні кучері обох головок.

— Галю!... — відозвалася жінка від печі, — не стружи патика, бо скалічишся, або заскалишся в пальчик. Ліпше йди і поклич тата на обід, бо вже полудне... Ну, Галю, чуєш, що кажу?

Ясноволоса Галя скочила живо до дверей і вибігла сіньми в поле...

Молодший братчик почався бавити з котом, а мати приклякла при печі і молилася, заглядаючи до горшків, чи котрий не „збіжить".

Помолившися, встала, і поставила лавку на середині хати. Відтак виймила миску з полиці і відцідивши бульбу, всипала на неї; омастила потім капусту шкварками, згорнула до бульби і почала мішати ложкою, віддуваючи горячу пару, котра з ложки бухала вгору.

Скінчивши ту роботу, поставила миску по середині лавки, виймила ложки і поукладала коло миски. Рівночасно вбігла задихана Галя.

— Чого так літаєш? — сказала мати — не можеш іти поволи? Ще собі де очі вибеш. Подай стільці!... А тато не йде?

— Іде — відозвалася дівчина.

В тій хвилі дався чути в сінях тяжкий хід і до хати увійшов гарний мущина, мало що старший від жінки, високий як смерека. Кинув капелюх у кут на лавку і сів на стільці. Мати сіла на кінці лавки і подала дітям малі, деревляні ложки.

— Галю, помолися перед їдженням, — сказала мати до дівчини, притягаючи її до себе і гладячи її ясні кучері.

— Ее!... — боронилася дитина, скрививupdated.

Отець, не дивлячись, сягнув за ложку і почав їсти.

— Видиш — сказала до нього з докором жінка, — ти ніколи не молишся, то й діти так учаться. Галю мушу наганяти до молитви, а як була менша, то сама просила. Який отець — таке всьо.

— Їдж, відворкнув чоловік, — і не говори. Досить маю того тарахкання. Дитині дай спокій; як підросте — то навчиться.

— Гей, Боже! навчиться потім, як замолоду не привикне!... — сказала немов до сено!... — і Сина... — руку на хрестись і возьми ложку.

Галя підняла ліниво руку до чола:

— Мя Оца... Духа...

— Як же ти говориш? — перебила їй мати і почала з нею молитися.

— Во імя Отца... — виразно!... — і Сина... — рку на груди... — і Святого Духа...

Примхувата Галя, що доси ледви здержувала сльози — заревіла при слові: „Духа" на цілий голос...

— Галю, не дістанеш обіду! — сказала строго мати і відсунула її від себе.

Дівчина почала ще голосніше плакати. — Мати взяла ложку, і не зважаючи на неї, обідала разом з мужем і малим Стефанком.

Галя виплакавшись, бачучи, що то нічого не поможе, присунулася до лавки, виразно перехрестилась і поглянула на матір несміло.

— Видиш, що вмієш..., лиш маєш все викрути. — Притягнула дівчину, поцілувала в головку і подала їй ложку.

Всі який час їли обід мовчки.

— Є ще що? — спитав чоловік, кладучи ложку.

— Є галушки з молоком, але треба лишити батькови, як надійде... Він нічого иншого не може їсти, а хто знає, чи там дещо дістав...

— Ти лиш батька годуєш! — відозвався гнівно чоловік. — Батько нічого не робить; мігби зісти щобудь. А я напрацююся, нароблюся як віл, а тут ніколи нічого! Чорти би взяли таке життя...

— Ей, Гнате! не гніви Бога! — втихомирювала його лагідно жінка — маєш, слава Богу, що їсти, нічого нам не хибує. А що роботи є досить, то й за то Богу дякувати; бо як би чоловік жив без роботи? На батька не нарікай, бо не маєш чого...

— Ой, Гнате, Гнате! — сказала по хвилині з лагідним докором — проси Бога, щоби нам щастив, а не карав за те, що даєш батькови жебрати. Адже й ґрунт є і ще дещо, при нас би легко виживився. Хоч то не мій рідний отець, але твій, я не жалувалаб йому ложки страви... Він на старі літа не може волочитись, а ти його з хати виганяєш... Про ліпшого батька тяжко, а ти його так не шануєш! Призбирає що, то зараз тобі віддає...

— Бо повинен — воркнув чоловік.

— Повинен, кажеш?... То ти повинен його живити на старість, коли тебе виховав і віддав ґрунт. Памятай, аби коли твоя власна дитина з тобою так не обійшлася... Бог милосердний, але і справедливий.

— Досить того — крикнув гнівно муж, — не говори мені тут ніяких проповідей!... Гадаєш, що старий не має грошей?... Але скупар, волить ходити по жебрах, ніж жити по панськи з ускладаного гроша. Мені би тепер треба воли купити, то не дасть.

— Бо не має — заперечила рішучо жінка.

— Мусить мати! — Де би подів?... Ти мені не говори, я знаю, що роблю...

— Роби, щоби тебе лиш Господь Бог не покарав.

Гнат в часі розмови сягнув на припічок по горнець з галушками, і вливши молока, кінчив обід... Жінка не сміла вже робити йому докорів.

Тепер встав, простягнувся, аж кости затріщали йому в суставах і, поглянувши глумливо на ліжку, вийшов з хати.

— Перед вечером верну від сягів... лише, замісць проповіди, приладь мені ліпшу вечеру!... — сказав на відхіднім.

Жінка поглянула за ним і тяжко зітхнула, відтак, зібравши ложки, влила на миску води, помила і поукладала в мисник.

— Ага, ще маю теляти дати води... — шепнула до себе.

— Галю, подай мені цебричок!

Дівчина скочила по цебрик, а мати, зливши воду з бульби, помастила мукою і сіллю та понесла до стайні...

Малий хлопчина бавився з кріликами на середині хати, гладячи їх по лискучій шерсти.

— Стефанку, лицися... я трусям принесу конюшини — відозвалася Галя і скоро побігла в поле.

Малий Стефанко, не надумуючися довго, переліз через високий поріг і пустився за сестричкою.

В хаті не було нікого, обоє дверей стоять отвором. Лиш крілики скачуть і переганяються по вогкій підлозі. Сонце перехилилося вже з полудня і рештками довгого проміння паде на шиби, червоно-брудні від густої саджі диму. Рої мух літають з горшка на горнець, то бють у вікна, а дуднять, як цілий улий чмелів. Лише кіт спокійний: сів на вікні до сонця і, прижмурюючи очі, удає, що спить, а уважає на кожний найменший шелест.... Зашелестіло коло вікна і заломана тінь пересунулася поза шиби... Кіт поглянув одним оком і знов заснув: видко, нічого підозрілого... В сінях озвався тяжкий посуваний крок і на порозі станув похилений віком старець... Лице мав поморщене, засохле, з острими чертами, вус білий, щетинястий; під великими сивими бровами малі і сиві, пригаслі вже, дивно мило глядячі очі... Біле волосся висувалося на шию зпід подертого капелюха; коротка сива гуня, брудна сорочка, палиця і перевішана полотняна торба доповняли одіж.

Коли станув у дверях, оглянувся по кмінаті, потряс головою здивований, що не застав нікого і сів на порозі, а з грудей добувся тихий, придавлений зойк, як звуки струн розстроєної скрипки.

Відтак здіймив капелюх з голови, кинув на землю і, перехрестившися поволі почав молитися; руки опали йому безсильно, як дерево... А він дивився у вікно до сонця і устами порушав.

Блідо-червоне світло падало від шиб на лису голову діда, то в півтіни спадало на сиві волоски і ще більше зближало те поморщене, сухе лице до жовтої маски трупа. Лише в двох синіх точках тліє ще життя, але млаве, як світло догоряючого каганця, котре скоро гасне...

Тих двоє синіх очей побігло десь далеко крізь червоне світло шиб: може зі споминами в давні літа, а може з молитвою по промінях, що лучить очі з сонцем, дальше... до Бога. Хто знає... Поморщене лице не зрадить, а порушуючіся уста і зворушенням дрожать і голодом... Бог то може знати.

В сінях за плечима діда станула женщина.

— А, то ви, татусю?

— Я.. дитинко... я — сказав старець дрожачим, слабим голосом, і звернув голову до неї, а побачивши, що стоїть з цебриком у руках і не може перейти, піднісся поволи і поволікся до лавки під вікно.

— Хочете їсти, татуню? спитала ніжно, цілуючи діда в руку.

— Я, ні, Настуню, ні... лише тут болить — вказав рукою на груди — тут так душно...

— Ах, Боже! — скрикнула, — треба щось радити...

— Е, не треба... ні... нічого не поможе...

Сльози засвітилися йому в очах і скотилися поволі, як зерна, по засохлім лиці.

— А може ще не так зле — говорила Настя крізь сльози.

— О, ні... — зойкнув старий і обіймив лагідно голову невістки.

— Татуню, може положитеся?... — постелю вам у коморі.

— Ось тут буде вам добре.

— Буде, буде — шептав старий. Невістка перенесла на одно ліжко дві подушки і перину.

— Лягайте, тату... Переспіться... А може напетеся молока?

— О, ні, ні — боронився старий. Поглянув на невістку з любовю.

— Ти добра дитина — почав шукати дрожачою рукою за пазухою. Виймив завинену хустину й дав їй.

— Возьми... придасться тобі...

— Сховайте собі, татуню... вам скорще придасться.

— Ей, мені вже не треба, ні... сховай.

Настя взяла хустину, піднесла віко скрині і кинула... Ста-

(Докінчення на стороні 3-тій).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДОПОМАГАЙМО ВИЗВОЛЬНІЙ БОРОТЬБІ.

Жахливі відомости доходять до нас зі всіх українських земель, які окуповані нашими ворогами. Думаючи про рідні землі, перейнаєшся ще більшою ненавистю до жорстоких окупантів і думаєш над тим, як пособити своїм рідним братам. Пригадуєш великі простори українських земель, вкриті трупами борців за визволення України, вкриті трупами козаків і стрільців, що положили свої голови за державність та за соборність українських земель.

Часто ніби чуєш голоси тих героїв, які кличуть нас продовжувати започатковане ними велике діло. Вони вказують нам той спосіб і шлях, яким можна здобути волю нашому народові та збудувати власну державу. Шлях той є одинокий шлях кривавої боротьби. Лише власною кровю и на трупах своїх синів-героїв можна збудувати свою власну державу та визволитися з неволі й рабства. Як не тяжко про це говорити, але треба отверто говорити, бо треба памятати, що без жертв жаден народ не осягнув своїх цілей і жадна нація не збудувала своєї держави. Вороги лише тоді уступаються, коли зазнають могутніх ударів тих, що борються за волю свого народа.

Боротися за своє визволення власне, або свого рідного народу, чи навіть чужих народів є великим і святим ділом, є подвигом, який уже освячений довгою історією всього людства. Лише в боротьбі родяться герої, а тому ми повинні всіма силами підтримувати боротьбу та допомагати тим, що її провадять, коли хочемо, щоби більше вродилося героїв-борців на рідних землях. Під Польщею таку боротьбу проводить УВО, а тому ми повинні памятати про свій обовязок допомагати діяльности цеї нашої національної організації. Ми мусимо помагати їй не лише своїм співчуттям, але головне матеріяльно. Без матеріяльної допомоги наше співчуття й всі розмови про боротьбу з ворогами України будуть лише лицемірством і соромом для нас, як для людей, котрі можуть лише хвалитися й громити, але не робити.

Ми не повинні слухати тих крутіїв, котрі ведуть агітацію проти революційно-визвольної боротьби й нападають на УВО, бо ті, що це роблять, самі не борються реально, а лише своє неробство стараються прикрити критикою, яка вносить розклад у міцні лави нашої національної еміграції. Идім за прикладом не тих, котрі лише критикують, а за прикладом тих, що не вагаючись взяли зброю в свої руки й тепер, хоч і лежать в могилах, чи бідують каліками, та лише вони здобули собі славу героїв і славу всьому українському народови. Вони ділом показали, як треба будувати свою власну державу. Ділом і кровю, а не плачем та критикою будується державу.

Г. Туркевич,
бувший стрілець УГА,
Сиракюз, Н. Й.

ку мають в скорому часі відограти.

Я певен, що вихована в національному дусі українська молодь щиро відізветься в свій час на заклик і стане в ряди борців за визволення Рідного Краю. Дай Боже, щоби хоч ця молодь діждалася побачити наш поневолений край вільною, незалежною, соборною українською державою.

Гість з краю.

З українського життя в Америці.

ТРОЙ, Н. Й.

Культурно-просвітна праця української молоді.

Два місяці тому я прибув зі старого краю. Перші дні мого перебування в Новому Світі провів я в м. Ню Йорку. Мене, як Українця, в першу чергу цікавить суспільне життя Українців в Америці.

Будучи ще в Старому Краю, чув я, що в Злучених Державах Північної Америки мається кілька сот тисяч Українців, більша частина яких перебуває по великих містах, як Ню Йорк, Шикаго, Дітройт та инші. Тому я сподівався побачити в Ню Йорку активне організаційне життя української людности. На ділі мені прийшлось побачити зовсім протилежне явище, яке є властивим мабуть тільки нюйорському загалові.

Побачив я тут повну відсутність скоординованої праці на загальному національному полі. Мається в Ню Йорку багато українських організацій, навіть з великою скількістю членів, а коли прийшлось зробити активний виступ перед Амторгом в Ню Йорку, як протест проти засудження на Україні українських культурних діячів та вчених на чолі з академиком Єфремовим, то перед будинком Амторгу зявилась ітльки невеличка горстка людей, щось коло сто осіб.

Головною хибою українського суспільства в Ню Йорку є відсутність виховання української молоді в національнім дусі. Про це свідчать такі факти, як відсутність організаційного українського руху, байдужність до української школи та байдужність до українського національного танку, навчання якого провадиться в школі артиста-балєтмайстра Василя Авраменка.

Щось инше я побачив, коли виїхав на провінцію в маленьке місто Трой (Troy, N. Y.), де знаходиться тільки кілька сот українських родин. Оця горстка Українців, коли почула про істнування школи національних українських танків, запросила до себе артиста В. Авраменка, щоби він заклав і в них школу танків. Отже 23-го березня цього року, заходом парафіяльної ради, на чолі з парохом о. Іванишиним, зорганізовано названу школу, яка на сьогодня нараховує 80 учнів. Найбільш приємне враження на мене зробила показна лекція п. Авраменка в цій школі. Не дивлячись на неприятливу погоду (бо в той день падав дощ) церковна саля була переповнена глядачами і в той же день записалося около 50 учнів до школи.

Безробіття в цій місцевости таке саме, як і в Ню Йорку, а все таки тутешнє суспільство національну справу цінить вище від доляра. Доказом цього є те, що мається тут по 3—4 учні з одної родини, а наприклад з родини п. Шклярика одвідує школу аж 5 дітей, які є дорослими вже. Між иншим зазначу, що п. Шклярик є звичайним робітником і зі всієї родини працюють тільки сам п. Шклярик та його старший син Ярослав, який також відвідує школу танків.

Що тут є дійсно свідомі національної справи Українці, зокрема молодь, показує той факт, що більшість учнів є дорослого віку від 16—25 років, а між ними є такі, що відвідують середню американську школу („гайскул").

Поширення національної свідомости між тутешнім українським суспільством, а зокрема між молодю, завдячується невсипучій праці пароха о. Іванишина.

Дякуючи співпраці п-отця Іванишина, зорганізовано тут гурток української молоді, який провадить культурно-просвітну працю поміж своїми членами; заложений є також в Трой малий по скількости, але гарний по якости хор, виділено зпоміж гуртка кількох артистів-аматорів, які 30. березня дали в церковній салі представлення „Убийник". Вони вже приготовили до представлення гарну річ С. Е. Зіневича „Пан Штукаревич", яку мають в скорому часі відограти.

НАЙГУСТІШЕ ЗАСЕЛЕНА КРАЇНА.

Проти загально принятої думки **Китай не є зовсім найгустіше заселеною країною світа,** хоч має дуже богато населення.

На першому місці щодо густоти населення стоять **Анґлія та Джава,** що перевищають Китай густотою населення більше ніж двічі. Самособою беремо під увагу лише великі країни, з поверхнею 140,000 квадр. км. або більше. **В Анґлії на квадр. км. припадає 270 людей, в Джаві 263.** Обі ці країни менш-більш рівні собі простором. Саксонія, хоч менша, ще густіше заселена, але її не згадуємо на першому місці тому, що має лише 15,978 квадр. км. На однім квадр. км. жиє в Саксонії 332 людей. Бельґія двічи більша ніж Саксонія (вважають її найбільш заселеною країною в Европі) має 254 мешканців на 1 квадр. км.

Деякі части Китаю заселені дуже численно. Нпр. провінція Кіянґсу, в якій є місто Шанґгай, має 337 людей на квадр. км. Одначе пограничні полоси Китаю, як нпр. Монголія, Манджурія й ин. заселені дуже рідко.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

МАКАДУ, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 7, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 18 травня, о годині 4-тій пополудни, в гали церковній. Напоминається усіх членів, щоб прибули на сей мітінґ, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Андрій Капітула, предс.; Петро Пухир, секр.

ШИКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в неділю, 25 травня, в годині 1.30 пополудни, в гали парохіяльній при Оклей і Райс. На порядку нарад є важні справи до полагодження, отже проситься всіх членів прийти на мітінґ. Не явившийся член заплатить кари 50 ц. а урядник 1 дол. — Никита Гурей, предс.; В. Гриньків, секр.

Іван хвалився, що має дуже богато гною. На се йому Гриць каже:

„Що ти так вихвалюєшся твоїм гноєм. Та в мене є більше гною в хаті, як у тебе на цілім обійстю!"

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СТЕМФОРД, КОНН.

На Рідну Школу.

В неділю Мясопустну, 23-го лютого с. р., відограли шкільні діти, згуртовані в Т-ві ім. І. Богуна, діточу комедійку „Малі вязні". Чистий дохід зі вступу на представлення жертвувала ся дрібнота на дохід Рідної Школи у Старому Краю. Коли зважити, як тутешня шкільна дітвора національно занедбана (з вини самих родичів), то треба радіти, що сі малі аматори так гарно вивязались зі своєї задачі. Молоде покоління пнеться до світла, а нема кому той їх молодечий порив підбадьорити, заохотити до народньої праці. От вже близько два місяці минає, як представлення відбулося, а старі патріоти мовчать, неначе води в роти набрали і ані словом не обізвуться чи то похвальним чи бодай заохотою до дальшої праці. А який благодатний вплив зділалоб пару слів заохоти на їх молоденькі серця!

Дохід зі вступу на представлення приніс $49. Видатки, як книжочки до представлення, друкованнє тікетів і оголошення у „Свободі", полотно до декорації, виносили $8.26. По потрученню видатків від приходів лишилося $40.74.

До сеї суми долучив о. В. Гривнак $8.50 з розпродажі календарів Рідної Школи, а від себе $3.76, що разом дало суму $53, які вислано куди належить — через Обєднанне.

о. В. Гр.

БРУКЛИН, Н. Й.

Замісць желань на Рідний Край.

Гром. Семен Угорчак переслав до Обєднання $10 замісць висилки святочних желань і призначив їх по половині на Рідну Школу і поправу тов. „Просвіта" у Львові.

КЛІВЛЕНД, О.

З свяченого на Рідний Край.

Заходом Сестрицтва св. Ольги влаштовано в українській православній церкві спільне свячене, підчас якого громадянка Катерина Ділай згадала за рідний край і попросила зібраних о якусь допомогу.

Зібрано $22,36, які відослано до Обєднання, по половині на Рідну Школу й інвалідів.

Жертвували по $1: М. Михно, М. Ділай, о. Г. Хомицький, Г. Павловський, В. Крупа, Л. Данилко, Г. Коваль, Е. Добровська, Катерина Ділай, Г. Калиницький, С. Старший; по 50 центів: В. Дмитрик, Н. Букарчик, М. Лазірко, С. Карась, С. Постелюк, Ю. Гевусь, М. Данилик, Г. Степаник, Я. Волянський, В. Юрчишин, Шельський; по 25 центів: М. Левицький, А. Лазірко, Марія Кобиляк, М. Гуль.

ВИЛКС БЕРІ, ПА.

На боєвий фонд.

На піддержання боєвої акції зложили: Відділ О. Д. В. У. $17.75, а по $1: Н. Лекман, Ю. Гавдан, Я. М., І. К.

Разом вислано до Обєднання $21.75.

(Докінчення зі ст. 2-гої).

МЕСТЬ ТРУПА.

рий поволи перехрестився і положився на ліжку. Невістка взяла перину, щоби його прикрити.

Дай спокій... — промовив — нехай тобі Господь... і зворушення чи ослаблення не позволило йому докінчити. Примкнув очі...

Настя, пересвідчена, що заснув, вийшла тихо до передньої кімнати.

Рівночасно вбігли діти з криком до сіней.

Тихо! — шепнула мати, дідуньо спить у коморі...

Спить! — затрівожилися діти і зараз утихли.

Галя кидала кріликам по жмені конюшини на землю, а Стефанко гладив їх по мягкій шерсти.

Ідять трусі — говорив, змючить до матері, — як їм писка трясуться.

Добре, добре — сказала мати — лише тихо!

Сіла на лаві, присунула конвик з бараболями і почала обирати та кидати до цебрика, наповненого водою по обручки.

Тимчасом у коморі дідо спав... Тяжкий віддих мішався на переміну з правильним ходом старосвітського годинника. Живчик серця старого і хід годинника випереджувалися, то миналися, немовби боролися з собою за першенство; вкінці поборов спокійний годинник і віддих цілком перестав...

В хаті чути було лише удари годинника... часом зашелестить миш за печю, то знов озветься хробак верченням у стіні — і знов саме, одностайне спокійне: тик, так...

Образи глядять бездушно зі стін... Їх лиця, зближені до себе подібністю неподібности, усміхаються, то сумують, відповідно до того, як велів маляр.

А в хаті жінка обирає бараболі, а її гадки літають, Бог зна за чим. Лише лице зраджує ту подорож гадок, бо розяснюється, то хмариться. Ось і тепер — дві сльози покотилися по гладкім лиці й упали на головку хлопчика, що заснув на подолку матері. Галя десь бігає по полю, навіть не погляне до хати. Звичайно, як дитина.

Нагло Настя стрепенулася, відсунула легко хлопця на лавку і тихо зайшла до комори. Входячи, тихо отворила двері, щоби старого не збудити.

Підійшла босою ногою до ліжка і нахилилася над лицем сплячого... Довго стояла і глядила мовчки, а її очі розширювалися з трівогою.

Старий спить, а віддиху не чути... Її серце сильно забилося. Взяла батька за руку — рука тяжка як колода.

— Ох, Боже!... — шепнула і припала коло ліжка на коліна. Ще не хотіла вірити. Долонею діткнула лиця — лице зимне, очі примкнені; лиш уста розхилені, як отвір, котрим відлітає душа з послідним віддихом.

— Боже! — зойкнула голосніше, оперла голову о край ліжка і довго-довго плакала... Відтак почала шептати молитву — за покійних... Молитва успокоїла її. Піднеслася поволі і перейшла непевним кроком до кімнати. Тут нікого — лише хлопчина спить під вікном на лаві, усміхнений, ясний.

Задержалася на хвильку на середині хати, не знаючи, що діяти. — Йти по людей — не можна, бо далеко до хат, а тут вечір настає. Впрочім, як же так хату лишити? Щоби хоч Гнат прийшов! — такі гадки перебігали їй по голові.

Вкінці надумалася, обтерла сльози запаскою і вернула знов до комори. Тут отворила скриню і почала виймати білля, сорочку й інші дрібниці. Сі річи поукладала на лавці, підійшла до ліжка і почала легко стягати лахи старого. То була не легка річ, бо труп вже костенів. Але зручність і пожертвовання помогли їй.

В короткім часі розібрала небіщика і оділа в чисте білля. Відтак прикрила його новим простиралом, зложила руки на груди, взяла зі стола хрест і вложила в долоні покійного. По тій роботі відмовила ще коротку молитву, тяжко зітхнула, встала і вернула до кімнати ладити дальше вечерю.

Вже цілком смеркло. При вечірній зорі виполокала бараболі і всипала до горшка. Мала вже розпалювати, коли до хати увійшов муж.

— Ти ще не палила на вечерю? А щож ти до чорта робила? — крикнув грізно від порога.

Жінка задрожала на ті слова.

— Не кричи! — відповіла. — Тато вмерли — і голосно заплакала.

— Що, умер батько?... Кажеш... Де лежить — спитав лагідніще.

— В коморі...

— В коморі?... Е, чогож ти його там занесла?...

— Сам пішов... іди помолися.

Гнат порушився. Жінка ще обернулася до нього.

Гнате, не будь маркітний!... Я оділа небіщика в твоє білля.

— Що?! — крикнув голосно.

— Чейже тяжко було лишити його в лахах — оправдувалась.

— А нехай тебе! — не докінчив проклону — вари скоро вечерю!

Сам пішов до комори. Було цілком темно. Гнат отворив шафу, виймив свічку, засвітив і поставив її на столі. На ліжку побачив небіщика. Світло падало з боку на нього — і і здавалося, що він спить — таким лагідним усміхом сіяло поживкле лице.

Гнат кинувся до лахів і почав їх горячково перевертати... Перетряс усі кишені, розпоров підшивку, — видно не знайшов, чого глядав, бо скривився і поглянув на трупа.

— Ти мусів де инде сховати гроші. Жаль тобі було дати синови — сказав з глумом і поступив до ліжка.

— А то скажена баба!... Новісіньку сорочку наділа на нього. Щож я буду мати до церкви? Умерщому будь що вистане.

З тими словами витягнув руку до трупа, виймив хрестик з його долоні, кинув на стіл, — відтак вхопив за рукав, щоби стягнути сорочку з батька-небіщика.

Дивним случаєм — свою руку замотав між пальці небіжчика. І сталася страшна річ: пальці небіщика стиснулись і обіймили долоню Гната залізними кліщами. З грудей сина добувся страшний рик страху і тревоги — й упав без душі при трупі батька.

На третій день був один похорон для батька і сина. Поховано їх в одній широкій домовині, Отець не пустив сина. Розлучені за життя — в могилі спали разом. І було їм добре. Хробаки не сварилися за їх тіла.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПРОТОКОЛ

НАРАД РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА,

яке відбулося в днях 17—20 лютого 1930 р. в домі У. Н. Союза, 81—83 Гренд вулиця, Джерзи Сіті, Н. Дж.

(Продовження).

(13)

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ФІНАНСОВОГО СЕКРЕТАРЯ.

СПРАВОЗДАННЄ ЗБІРКИ НА ПАМЯТНИК І СТИПЕНДІЮ БЛ. П. СЕМЕНА ЯДЛОВСЬКОГО.

Вість про смерть бл. п. Семена Ядловського немов громом поразила всіх його приятелів і знакомих, а вже найболючіше всіх тих, що разом з ним працювали. На останній конвенції хто тільки стрінув бл. п. Семена, то бачив велику зміну: бачив, як він фізично упадає. Пригадую собі, що третого дня нарад небіщик мусів опустити засіданнє і покластися до ліжка на пару годин. Розуміється, що в ліжку довго не полежав, а прибіг на конвенцію.

Всі радили йому йти на спочинок, поїхати до краю на свіжий воздух, відпочати і набрати нових сил. Таке було загальне переконаннє і ми вірили, що такий відпочинок йому належиться. Однак се все було запізно. Ми дали покійному кусок хліба тоді, як зубів не стало — як сказав один з вождів свого часу. Праця в організації є нервова, в напруженню треба обгризатись на всі боки, нема спочинку ні спокійного сну, а тимсамим підривається сили і перед часом треба йти в могилу.

Коли ми зібралися на першім засіданню по смерти покійного, то передумували, в який спосіб вшанувати память людини, котра ввесь вік присвятила тій організації і всій нашій еміграції. Треба було вшанувати память не словами, а ділами. Виринула між нами думка, щоби на могилі покійника поставити відповідний памятник і створити стипендійний фонд його імени.

Ми вважали, що найкраще буде, як жертвенність пічнеться з дому, як каже англійська пословиця, і тому кождий із членів екзекутиви дав від себе свою жертву, і ми віднеслися до всіх членів головного уряду до підписання відповідної відозви і зложення якоїсь жертви. Були голоси, що се соромно жебрати на таку ціль і що покійний заслужив собі, щоби Союз постарався зі своїх фондів зробити все, що буде можливим. Однак ми вважали, що з фондів Союза хтонебудь потрафить зібрати і се не буде таке вшанованиє, як тоді, коли на сю ціль жертвують маси членства.

Від членів і відділів:

Відділ	Сума
17.	$ 5.00
22.	5.00
23.	12.90
27.	4.25
29.	10.00
38.	9.00
39.	11.00
53.	6.00
56.	5.00
64.	6.00
67.	15.00
74.	6.00
80.	10.00
81.	5.50
95.	3.00
97.	4.75
98.	11.43
100.	8.00
102.	9.50
105.	15.50
128.	1.50
130.	10.00
136.	18.25
139.	16.75
142.	16.25
145.	15.00
152.	13.75
163.	4.00
167.	7.25
179.	25.00
181.	5.75
191.	27.00
192.	6.25
194.	10.00
200.	11.00
203.	5.00
211.	10.00
212.	3.75
217.	34.50
223.	10.00
227.	6.00
235.	14.35
243.	5.30
251.	9.00
256.	2.90
270.	23.75
276.	11.00
280.	10.00
283.	6.00
285.	2.00
295.	10.00
325.	5.00
337.	10.00
338.	10.00
350.	21.25
355.	5.60
361.	20.25
362.	5.50
364.	10.00
366.	8.75
367.	9.00
376.	3.70
381.	10.50
400.	5.00
Разом	$639.18

Від головного уряду У. Н. Союза.

М. Мурашко	$26.00
В. Левчик	26.00
Р. Слободян	26.00
І. Каштанюк	26.00
П. Маційовський	26.00
С. Заблоцький	25.00
А. Боївка	20.00
о. Споліткевич	10.00
Інж. В. Мазієвич	10.00
С. Слободян	6.00
П. Стадник	6.00
О. Шараварко	6.00
Д-р Клим	5.00
В. Гришко	5.00
Г. Пипюк	5.00
Разом	$228.00

Від Редакції і робітників занятих в У. Н. С. і „Свободі".

О. Ревюк	$12.00
Д-р Мишуга	12.00
С. Гладкий	11.00
О. Стеткевич	6.00
Й. Сідлецький	6.00
В. Кедровський	6.00
В. Кушнір	6.00
Іван Сосульський	5.00
Евген Парицький	5.00
С. Шимон	5.00
М. Янкович	5.00
С. Туринчак	5.00
І. Левицький	5.00
Меншими сумами	24.00
Разом	$113.00

Від приятелів.

Ф. Дж. Нувел	$100.00
Семен Тартальський	50.00
Іван Штогрин	26.00
Кость Кирчів	10.00
Поз.-Будівельне Тов. в Джерзи Сіті, Н. Дж.	9.00
А. Гулей	6.00
М. Скубова	5.00
М. Петрівський	5.00
Меншими датками	25.00
Разом	$236.00

ЗІСТАВЛЕННЄ.

Жертви членів і відділів	$ 639.18
Жертви від головного уряду	228.00
Жертви від редакції і робітників „Свободи"	113.00
Жертви від приятелів	236.00
Остало 31го січня 1930	$1,216.18

Повищий виказ збірки з кінцем січня 1930 р. виказує, що до сих час на сю відозву відгукнулося 64 відділи У. Н. С. і 50 осіб поза відділами організації, себто головний уряд і приятелі. Від головного річного засідання залежати буде дальший тяг сеї збірки. На памятник богато гроша не потрібно, зате на стипендію сього, що зібрано, є дуже мало. З огляду на те, що сю організацію в більшости творили Українці з Лемківщини, яка є найдальше на захід висуненою українською землею, то виходилоб, що там повинна би бути наша твердиня опертя від Польщі. І тому, що покійний уродився на Лемківщині, ми вважали, що такий фонд стипендійний буде призначений для бідної лемківської молоді, яка схоче учитись ремесла. Се був би найкращий памятник для помершого патріота.

Отсим уважаю всі справоздання, входячі в обсяг мого діловодства, за скінчені. Щиро дякую Світлому Зборови за вислухання всіх звітів. Як бачу, то богато нотаток пороблених всіма присутними, тому дуже радо відповім на всі запити, які будуть поставлені.

З черги послідував звіт гол. касієра.

(Дальше буде).

Злочинцеві відчитали присуд, що його засудили на два роки.

Засуджений: Прошу повідомити мою жінку, що я вже не прийду на обід.

—o—

— Чи ваш вуйко був притомний до останньої хвилі?

— Того ще не знаю. Покажеться, коли отворять завіщання.

— Юрку, чому вже не хочеш їздити човном із твоїм товаришем?

— Бо його вуха так дуже відстають, що як вітер повіє, то не можна здержати човна.

—o—

Поезія й проза. Вона: Кохання це світло світа.

Він: Так, а коли лише залюблені одружилися, приходить рахунок за це світло.